

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД «ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО»

КАФЕДРА ПОЛІТИЧНИХ НАУК І ПРАВА
ЦЕНТР СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ «POLITICUS»

ІХ ВСЕУКРАЇНСЬКА НАУКОВО - ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

«СУЧАСНА УКРАЇНСЬКА ДЕРЖАВА: ВЕКТОРИ РОЗВИТКУ ТА
ШЛЯХИ МОБІЛІЗАЦІЇ РЕСУРСІВ»

30 квітня 2025 року

Одеса

УДК 321(477)(063)

С91

Рекомендовано до друку рішенням Вченої ради
ДЗ «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
(№ 17 від 26 червня 2025 року)

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ

Музиченко Г. В. – доктор політичних наук, професор, професор кафедри політичних наук і права ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»;

Наумкіна С. М. – доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри політичних наук і права ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»;

Гедікова Н. П. – доктор політичних наук, професор, професор кафедри політичних наук і права ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»;

Долженков О. Ф. – доктор юридичних наук, професор, професор кафедри політичних наук і права ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»;

Каменчук Т.О. – кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри політичних наук і права ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

Проноза І.І. – кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри політичних наук і права ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»;

Сучасна українська держава: вектори розвитку та шляхи мобілізації ресурсів : матеріали IX Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Одеса 30 квітня 2025 року. Одеса ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», центр соціально-політичних досліджень «POLITICUS», 2025. 253с.

УДК 321(477)(063)

С91

© ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», 2025

© Центр соціально-політичних досліджень «POLITICUS», 2025

27. **Малюта В. В., Швець С. Л. PR-СТРАТЕГІЇ ЯК ЗАСОБИ ВПЛИВУ НА СУСПІЛЬНУ ДУМКУ** 136
28. **Мужеляк Ю. МОВНІ ЗАСОБИ МАНІПУЛЯЦІЇ У ПУБЛІЧНОМ ДИСКУРСІ: СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ** 139
29. **Наумкіна С. М. МОДЕЛЬ «ВІЙСЬКОВОЇ ЕКОНОМІКИ» ТА ЇЇ ТРАНСФОРМАЦІЯ У «ЕКОНОМІКУ ВІДНОВЛЕННЯ ТА БЕЗПЕКИ** 142
30. **Наумкіна С. М., Долгов М. О. ДЕСТРУКТИВНІ ТА КОНСТРУКТИВНІ ВИМІРИ КРИЗОВИХ ЯВИЩ У ПОЛІТИЦІ** 149
31. **Наумкіна С. М., Левінець М. Ю. РОЛЬ МОЛОДІЖНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У ФОРМУВАННІ ГРОМАДСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА ТА РЕАЛІЗАЦІЇ МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ** 155
32. **Наумкіна С. М., Попозгло А. С. ВІДБУДОВА УКРАЇНИ: ЄВРОІНТЕГРАЦІЯ ТА ФІНАНСОВІ ПЕРСПЕКТИВИ** 160
33. **Петраков М. О. МЕМОРІАЛЬНА ПОЛІТИКА ТА КУЛЬТУРНА ДИПЛОМАТІЯ: СТРАТЕГІЧНЕ ЗНАЧЕННЯ ПАМ'ЯТІ ДЛЯ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ** 165
34. **Полуяктова О. В. ЕКОНОМІКА УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ** 171
35. **Присяжний А. М. Проноза І. І. ПОЛІТИЧНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ У МЕХАНІЗМАХ СТАБІЛІЗАЦІЇ ПОЛІТИЧНИХ ПРОЦЕСІВ** 173
36. **Приходько С. М. ЦИФРОВІЗАЦІЯ ВИБОРЧОГО ПРОЦЕСУ В УКРАЇНІ: МОЖЛИВОСТІ, РИЗИКИ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД** 177
37. **Проноза І. І., Скоробогатов А. В. СТРАТЕГІЧНІ КОМУНІКАЦІЇ УКРАЇНИ ЯК ІНСТРУМЕНТ КОНТРОПРОПАГАНДИ ТА ФОРМУВАННЯ ПОЗИТИВНОГО МІЖНАРОДНОГО ІМІДЖУ В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНОЇ АГРЕСІЇ** 182
38. **Ростецька С. І. КОМПОНЕНТИ І МАРКЕРИ РЕГІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ** 187
39. **Руцький С. В. КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПЕРЕВАГИ ЯК ОСНОВИ МЕРЕЖЕВОЇ ВІЙНИ ЮРИДИЧНИЙ АНТРОПОЦЕНТРИЗМ ЯК ФІЛОСОФІЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПРАВА** 191
40. **Скриль С. А. ЮРИДИЧНИЙ АНТРОПОЦЕНТРИЗМ ЯК ФІЛОСОФІЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПРАВА** 197

7. Лановий В. Т. *Економічна стратегія відновлення України: інвестиції, модернізація, інтеграція*. Київ: Ін-т стратег. досліджень. 2023. 96 с.
8. Kovalchuk A., Härtel I. *Legal Challenges of Ukraine's EU Integration*. Berlin: Springer, 2023. 212 p.
9. Дорошенко І. Інституційна спроможність органів державної влади у процесі євроінтеграції. *Право України*. 2023. № 2. С. 45–53.
10. Прозорість і підзвітність у використанні міжнародної допомоги: виклики та рішення / *Transparency International Україна*. Київ, 2023. 34 с.

МЕМОРІАЛЬНА ПОЛІТИКА ТА КУЛЬТУРНА ДИПЛОМАТІЯ: СТРАТЕГІЧНЕ ЗНАЧЕННЯ ПАМ'ЯТІ ДЛЯ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

*Петраков Микита Олександрович,
к.політ.н., кафедри політичних наук і права
соціально-гуманітарного факультету
Державний заклад «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
м. Одеса*

У контексті євроінтеграційного курсу України ключового значення набуває формування зовнішньополітичного образу країни, де пам'ять, як інструмент політики, виступає важливим чинником міжнародного позиціонування. Меморіальна політика та культурна дипломатія стають не лише засобами внутрішнього національного консолідування, але й стратегічними ресурсами для побудови довіри, партнерства та солідарності на міжнародному рівні. В умовах війни з Росією питання пам'яті, репрезентації історичної правди та боротьби з дезінформацією виходять на передній план дипломатичних стратегій. Таким чином, аналіз ролі культурної дипломатії та політики пам'яті в зовнішньополітичній

діяльності України є своєчасним і необхідним для наукового та політичного дискурсу.

Дослідженням меморіальної політики як інструменту міжнародних відносин займаються як українські, так і зарубіжні науковці. Зокрема, український історик, редактор, есеїст, професор історії України в Європейському університеті Віадрина (Франкфурт-на-Одері), директор дослідницької мережі PRISMA UKRAÏNA Eastern Europe Андрій Портнов (Авт. – тезка політика А. Портнова) у низці праць [7; 8; 9] досліджує культурну пам'ять у контексті польсько-українських відносин, а також роль українських істориків у формуванні публічного історичного дискурсу. Його аналіз сприяє розумінню того, як пам'ять про спільне й конфліктне минуле впливає на сучасну культурну дипломатію. Значну увагу історичній пам'яті в контексті державної політики приділяє О. А. Гриценко, аналізуючи декомунізацію як соціокультурне явище та елемент політичної модернізації [2]. Подібну проблематику досліджує також М. Ю. Рябчук, який розглядає політичні дискусії навколо декомунізаційних законів як частину ширшого процесу деколонізації [10]. В. Склокін приділяє увагу післямайданній трансформації української політики пам'яті та її впливу на європейський контекст [11]. У публікації аналітичного центру NISS колектив авторів, зокрема В. Яблонський та інші, розглядають пам'ять як компонент національної безпеки [6], що надзвичайно актуально в умовах війни. Цінний аналітичний зріз пропонує також збірник «Минуле як пролог» [4], який узагальнює позиції провідних українських інтелектуалів щодо ролі пам'яті в державотворенні та зовнішній політиці. Т. Метельова демонструє приклад Туреччини, де пам'ять використовується як інструмент формування міжнародного іміджу, що є релевантним і для українського кейсу [3]. Із західних джерел варто згадати Джеймса Марка [13], який розглядає посткомуністичну пам'ять у Східній Європі, та Яна-Вернера Мюллера [14], що аналізує зв'язок між пам'яттю, політикою та ідентичністю в післявоєнній Європі.

Теоретичну базу культурної дипломатії становить концепція «м'якої сили» Джозефа Ная [15]. Окрему увагу заслуговує праця Жана Мінка, який вводить поняття «геополітики пам'яті» та аналізує процеси примирення через історію [5]. Ці підходи дають змогу осмислити український контекст у ширшій міжнародній парадигмі. В умовах війни в Україні зростає потреба у переосмисленні й управлінні культурною спадщиною. Робота О. О. Бобкова [1] висвітлює ці проблеми з урахуванням ризиків, викликаних бойовими діями та повоєнною відбудовою. Також сучасні публіцистичні та академічні дослідження, зокрема М. Тахтаулової [12], доповнюють загальну картину, демонструючи локальні аспекти декомунізації в конкретних регіонах.

Меморіальна політика як зовнішньополітичний інструмент. Після Революції Гідності Україна почала активно переглядати підходи до історичної політики. Заміна радянських наративів, декомунізація, відкриття архівів та переосмислення травматичних подій (Голодомор, Друга світова війна, російсько-українська війна) стали основою формування нової державної пам'яті. Водночас, ці процеси мали значний зовнішньополітичний резонанс. Визнання Голодомору геноцидом українців у парламентах різних країн (зокрема, Канади, Литви, Чехії, Ірландії, Італії) стало проявом культурної дипломатії та співпраці через пам'ять.

Україна демонструє прагнення інтегруватися у європейський простір пам'яті, в якому пріоритет надається визнанню та вшануванню жертв тоталітаризму, захисту прав людини та боротьбі з історичним ревізіонізмом. Наприклад, участь у ініціативах, пов'язаних із вшануванням пам'яті жертв сталінізму (Європейський день пам'яті 23 серпня), дає змогу Україні виступати як суб'єкт міжнародного діалогу про історію та її значення для сучасної політики [11].

Культурна дипломатія: наративи, простір, символи. Культурна дипломатія України будується не лише через офіційні виставки, фестивалі

чи лекції, але й через символічні жести – наприклад, відкриття пам’ятників, перейменування вулиць у різних містах Європи, присвячених українським діячам. Яскравим прикладом є встановлення пам’ятника Степанові Бандері в Польщі чи відкриття музеїв, присвячених Голодомору в Канаді та США. Значущим інструментом є культурні інститути (Український інститут, Інститут книги, Дім Європи), які здійснюють програмну підтримку поширення української культури та історії за кордоном. Важливо, що культурна дипломатія України намагається не лише просувати український наратив, але й бути платформою для діалогу — прикладом є українсько-німецькі чи українсько-польські програми взаємного вивчення складних сторінок історії.

Війна пам’ятей та інформаційна безпека. З 2014 року російська агресія супроводжується масштабною інформаційною війною, в якій пам’ять використовується як засіб маніпуляції. Росія активно просуває свій історичний наратив, щоб легітимізувати політику анексії. В цьому контексті українська меморіальна політика є засобом формування національної ідентичності, щитом проти ревізіонізму. У відповідь на ці виклики Україна активізувала роботу з міжнародними партнерами щодо викриття маніпуляцій та репрезентації правдивих історичних фактів. Сюди входять конференції, меморіальні події, академічні публікації, переклади праць українських істориків англійською, французькою, німецькою мовами.

Висновки. Політика пам’яті та культурна дипломатія є невід’ємною частиною зовнішньої політики України в умовах євроінтеграції. Через меморіальні практики Україна не лише консолідує власне суспільство, а й створює позитивний образ у світі, просуває історичну правду та протистоїть інформаційній агресії. Ефективне використання м’якої сили у вигляді культурної дипломатії дає змогу Україні долучитися до формування європейської меморіальної політики та впливати на міжнародний дискурс.

Список використаних джерел:

1. Бобков О. О. *Культурна спадщина: проблеми управління в умовах російськоукраїнської війни та у повоєнний період, Проблеми ідентичності культурної спадщини України в умовах російсько-української війни та у повоєнний період: матеріали Міжнародної науково-практичної, Україна, Київ, 25 травня 2023 року / За ред.єю Стадника М. Київ: НДІУ, 2023. С. 37-4 URLhttps://ndiu.knu.ua/images/elektr_bibl/1/zb_25_05_23_prav_5.pdf (дата звернення: 22.04.2025)*
2. Гриценко О.А. *Декомунізація в Україні як державна політика і як соціокультурне явище. – Київ: Інститут політ. і етнонац.досліджень імені І.Ф. Кураса. 2019. 320 с. URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2020/03/grytsenko_dekomunizatsia.pdf (дата звернення: 22.04.2025)*
3. Метельова, Т.О. *Політик пам'яті як інструмент формування іміджу країни (на прикладі Туреччини). Імідж і репутація. Репутаційний менеджмент: історія, сучасність, тренди майбутнього : Міжнар. наук.-практ. конф., Київ, 15-16 листоп. 2017 р. С. 243-256.*
4. *Минуле як пролог: політика та історична пам'ять в Україні. /Представництво Інституту Кеннана в Україні. 8.02.2018. URL: https://kennankyiv.org/2018/02/08/kasianov_whats-past-is-prologue/. (дата звернення: 22.04.2025)*
5. Мінк Ж. *Геополітика, примирення та ігри з минулим: на шляху до нової пояснювальної парадигми колективної пам'яті. / Україна модерна. 2009, № 15. С. 64 – 80.*
6. *Політика історичної пам'яті в контексті національної безпеки України : аналіт. доповідь / [Яблонський В. М., Лозовий В. С., Валецький О. Л., Здіорук С. І., Зубченко С. О. та ін.] / за заг. ред. В. М. Яблонського. Київ : НІСД, 2019. 144 с. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2019-09/dopovid_polityka_druk_03.pdf (дата звернення: 22.04.2025)*

7. Портнов А. В. Між «Центральною Європою» та «Русским миром»: Сучасна Україна у просторі міжнародних інтелектуальних дискусій. Київ: НІСД, 2009. 160 с.
8. Портнов А. Історії для домашнього вжитку: есеї про польсько-українське-пам'ятання. Київ: Критика, 2016.
9. Портнов А. В. Історії істориків. Обличчя й образи української історіографії ХХ століття. Київ: Критика, 2011. 245 с.
10. Рябчук М.Ю. Декомунізація чи деколонізація? Що показали політичні дискусії з приводу «декомунізаційних» законів? / Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень імені І. Кураса НАНУ. 2016. № 2. С. 104 – 117.
11. Склокін В. Політика пам'яті в Україні після Майдану: виклики та перспективи. Україна модерна. URL: <https://uamoderna.com/author/sklokin/>
12. Тахтаулова М. Зміни символів чи символічні зміни або декомунізація по-харківськи. *Historians*. 11.04.2016. URL: <http://historians.in.ua/index.php/en/istoriya-i-pamyat-vazhkipitannya/1870-mariia-takhtaulova-zminy-symvoliv-chy-symvolichnizminy-abo-dekomunizatsiia-po-kharkivsky> (дата звернення: 22.04.2025)
13. Mark J. *The Unfinished Revolution: Making Sense of the Communist Past in Central-Eastern Europe*. Yale University Press, 2010. 243 p.
14. Müller J.-W. *Memory and Power in Post-War Europe*. Cambridge University Press, 2002. 435 p.
15. Nye J. *Soft Power: The Means to Success in World Politics*. Public Affairs, 2004. 564 p.